

Zbigniew Zieliński

Przysposobienie Wojskowe Leśników w latach 1933-1939

Niepodległość i Pamięć 12/1 (21), 197-214

2005

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Zbigniew Zieliński

Warszawa

Przysposobienie Wojskowe Leśników w latach 1933-1939

Wstęp

Przy organizowaniu Przysposobienia Wojskowego Leśników i opracowania statutu opierano się na Rozporządzeniu Prezydenta RP z dnia 27 października 1932 roku „Prawo o stowarzyszeniach” (Dziennik Ustaw RP Nr 94 z 1932 r.).

W skład Komitetu Organizacyjnego PWL weszli przedstawiciele Administracji Lasów Państwowych (Naczelny Dyrektor LP), przedstawiciele Związku Zawodowego Leśników w RP, Zrzeszenie Właścicieli Lasów Prywatnych, Państwowy Urząd Wychowania Fizycznego, szef Biura Wojskowego Ministerstwa Rolnictwa i Reform Rolnych, przedstawiciel Ministra Spraw Wojskowych i Sztabu Głównego (odpowiednik obecnego Sztabu Generalnego WP).

Poszczególne Okręgi PWL obejmowały swoimi granicami Dyrekcje Lasów Państwowych. Pod względem wyszkolenia ściśle wojskowego przeprowadzonego przez oficerów oddelegowanych z jednostek wojskowych decydowały sztaby poszczególnych DOK (Dowództwo Okręgów Korpusu). Wojsko również dostarczało broń strzelecką, amunicję oraz polowe mundury wojskowe.

Pod względem administracyjnym obowiązek organizowania kół PWL oraz centralnych ośrodków szkolenia spoczywał na Dyrekcjach Lasów Państwowych i poszczególnych nadleśnictwach lub szkołach dla leśniczych i gajowych.

W niektórych przypadkach szkolenie odbiegało od początkowo przygotowanego i zatwierdzonego statutu. Miały na to wpływ zmieniające się zagrożenia wojenne i związana z tym strategia, m.in. dotyczyło to tajnego szkolenia w wywiadzie i kontrwywiadzie pod szyldem PWL (co nie mogło być ujęte w statucie z 1933 roku). Uzasadnieniem do powyższych działań w ujęciu ogólnym były tezy zawarte w ogólnej polityce państwa.

Na przestrzeni wieków lasy wywierały niemały wpływ na kształtowanie się w Polsce stosunków politycznych, gospodarczych i społecznych. „Świadome swych celów leśnictwo i świadomi roli i znaczenia lasu leśnicy pojawiają się dopiero w XX wieku, w okresie Polski porobiorczej. Zakończenie I wojny światowej i odzyskanie niepodległości spowodowało, że w granicach państwa polskiego znalazła się około 9 mln hektarów lasów, co stanowiło około 23% ogólnej powierzchni kraju” (Wolanin, Pietkiewicz 1967 – Biblioteka Instytutu Badawczego Leśnictwa).

„Okres międzywojenny przyniósł uregulowanie norm prawnych związanych z zasadami gospodarowania lasami i organizacją administracji leśnej. Na bazie rozporządzeń i dekretów Prezydenta RP i Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych prowadzona była działalność gospodarki leśnej” (Stankiewicz 1967 – Biblioteka IBL).

„Celem PWL było oprócz krzewienia kultury fizycznej i sportu, przygotowania leśników do zadań, które zostaną im przydzielone na wypadek wojny. Do września 1939 roku objęło swym zasięgiem około 12 tys. leśników i robotników leśnych. Podstawowe zajęcia obejmowały przygotowania bojowe do podjęcia działań w czasie wojny” (Budniak 1984).

Leśnicy dowolali w sierpniu 1939 roku zawały i ignę przeszkody na prowadzących przez lasy drogach, aby utrudniać w ten sposób działania nieprzyjaciela. Współpracowali ze Strażą Graniczną, Korpusem Ochrony Pogranicza, Policją i Wojskiem (w tym z wywiadem i kontrwywiadem) zwalczając tajne agentury niemieckie, m.in. tzw. „V Kolumnę”, agentów i sabotażystów sowieckich przierzucanych przez wschodnią granicę.

Tak m.in. wspomina ten okres Mieczysław Tarchalski (1994): „W sierpniu miejscowy komisarz Straży Granicznej Jan Maniewski zwrócił się do mnie o pomoc w strzeżeniu granicy w związku z możliwością przechodzenia na naszą stronę hitlerowskich grup dywersyjnych. Zebrałem w budynku nadleśnictwa leśniczych i gajowych z najbliższych czterech leśnictw i w dzień wysłałem patrol (uzbrojone dop.) krążące wzdłuż południowej części granicy a nocą oprócz tego wysłałem w tamtym kierunku czujki”.

Przyczyny powołania paramilitarnej organizacji Przysposobienia Wojskowego Leśników

W okresie międzywojennym Polska nie stanowiła europejskiej potęgi gospodarczej i militarnej. Zaliczana była do państw średniej wielkości o słabo rozwiniętym przemyśle - co stawiało ją raczej w grupie krajów rolniczych. Jednak z tej pozycji mogła zaimponować światu szybko postępującymi osiągnięciami technicznymi, zwłaszcza w przemyśle zbrojeniowym, lotniczym (słynne „Łosie”) i telekomunikacyjnym oraz postępującą modernizacją armii. Pod tym względem Polska daleko odbiegała od Niemiec, Francji, W. Brytanii i Związku Radzieckiego.

Dobrze działał polski wywiad i kontrwywiad, który pracował nie tylko na potrzeby własne kraju i systemu obronności, ale także dla sprzymierzeńców, tj. Francji i Wielkiej Brytanii. Osiągnięcia polskiego wywiadu i kontrwywiadu początkowo były bagatelizowane przez aliantów – ale później, ku ich zdziwieniu i zaskoczeniu, zostały uznane jako ważne w przygotowaniu do wojny. Niestety, docenienie osiągnięć polskiego wywiadu było spóźnione i dopiero w ostatniej chwili przed wybuchem wojny wykorzystane (np. „Enigma”). Również w zakresie kontrwywiadu zaistniały poważne osiągnięcia w paraliżowaniu penetracji niemieckiej i sowieckiej.

Sztab Główny Wojska Polskiego (odpowiednik obecnego Sztabu Generalnego) już od połowy lat trzydziestych zdawał sobie sprawę, że zbliża się agresja ze strony Niemiec. Nie wykluczano też włączenia się Związku Radzieckiego na wypadek wojny – chociaż z tym krajem podpisaliśmy pakt o nieagresji. Zakładano jednak neutralność Sowieców.

Poza Strażą Graniczną na odcinku granicy zachodniej i południowej oraz Korpusem Ochrony Pogranicza na wschodniej granicy – należało w rejonach przygranicz-

nych stworzyć dodatkowe struktury kontrwywiadu. Ministerstwo Spraw Wojskowych słusznie uważało, że do wykonania tego zadania najlepiej nadają się leśnicy, którzy w państwowej służbie leśnej (Lasy Państwowe) stanowią doskonałą i częściowo już wyszkolony potencjał ludzki, bowiem po odzyskaniu niepodległości w 1918 roku i wojnie z bolszewikami w 1920 roku – wielu zdemobilizowanych oficerów i żołnierzy znalazło zaszczytną pracę w państwowej administracji leśnej. Także wielu oficerów Wojska Polskiego ukończyło wyższe studia leśne w Szkole Głównej Gospodarstwa Wiejskiego (SGGW) i innych uczelniach z wydziałami leśnymi. Również szkoły średnie (technika leśna) dla niższego personelu stały dla nich otworem. Wszyscy absolwenci mieli zagwarantowaną pracę w leśnictwie.

Cele działania Przysposobienia Wojskowego Leśników

Sięgając do okresu poprzedzającego wybuch wojny - Polska znalazła się w trudnej sytuacji politycznej, jak również strategii obronności. Te zagrożenia dotyczyły państwa jako całości wobec agresywnych planów sąsiednich państw. Powołanie paramilitarnej organizacji pn. PWL (Przysposobienie Wojskowe Leśników, ryc. 1) wywodzi się z tego, że przed wojną leśnicy Lasów Państwowych nie byli tak jak obecnie pracownikami LP - a urzędnikami państwowymi, funkcjonariuszami mundurowymi, na których spoczywał obowiązek służby przygotowania do obronności kraju. Wynikało to z planów obronności opracowanych w Ministerstwie Spraw Wojskowych i Sztabu Głównego.

W 1933 roku Naczelny Dyrektor Lasów Państwowych (w randze wiceministra) – Adam Loret podpisał z ministrem spraw wojskowych gen. dyw. Tadeuszem Kasprzycim umowę o zorganizowaniu szkolenia wojskowego leśników w ramach powołanej paramilitarnej organizacji wojskowej PWL. Celem tej organizacji, która pozostawała pod wspólnym zarządem poszczególnych Dyrekcji Lasów Państwowych i odnośnych Dowództw Okręgów Korpusów (DOK), było – oprócz krzewienia kultury fizycznej i sportu - przygotowanie leśników do zadań, które miały być im przydzielone w czasie wojny. Szczególnie kładziono nacisk na przygotowanie bojowe w specyficznych warunkach jakie stwarza las dla nowoczesnej wojny oraz organizowanie sabotażu na tyłach wroga.

Pod koniec lat trzydziestych w Przysposobieniu Wojskowym Leśników ogólnym szkoleniem objęto ok. 12 tys. leśników i robotników leśnych.

Bardziej specjalistyczny program szkolenia był przeprowadzany w większych ośrodkach, przeważnie na terenie szkół dla leśniczych, na zorganizowanych w tym celu sześciotygodniowych kursach. Na komendantów takich kursów wyznaczono przeważnie inżynierów leśników, oficerów rezerwy, których powoływano również na ćwiczenia wojskowe. Wykładowcami byli oficerowie i podoficerowie zawodowi oddelegowani przez Dowództwa Okręgów Korpusów z wybranych jednostek Wojska Polskiego. Dziś można ujawnić, że pod pozorem takiego ogólnego przysposobienia wojskowego (PWL), w niektórych ośrodkach szkolono leśników w wywiadzie i kontrwywiadzie, m.in. w Zagórzcu, Kłobucku koło Częstochowy, gdzie kierownikiem takich kursów był kpt. inż. leśnik Aleksander Zieliński oraz przydzieleni mu oficerowie z Oddziału II – Sztabu Głównego i DOK (Dowództwo Okręgu Korpusu) Łódź. Ponadto wykładowcami byli inżynierowie leśnicy i podoficerowie – do ćwiczeń polowych oraz sportu, w tym walki „Dżu-dzi-tsu” (cichego unieszkodliwiania wroga). Podobne kursy odbywały się w Margoninie koło Poznania, gdzie szefem wyszkolenia PWL był por. inż. Mieczysław Tarchalski i ppor. inż. Florian Budniak.

Po ukończeniu takich kursów – leśnicy kierowani byli zazwyczaj do nadleśnictw nadgranicznych z zadaniem współpracy ze Strażą Graniczną i KOP-em oraz z policją.

Napięta sytuacja polityczna, wskazująca na nieuchronność wybuchu konfliktu zbrojnego z Niemcami, nasiliła się od marca 1939 roku i zachodziła konieczność przygotowania państwa polskiego na wypadek wojny, mimo że Francja i Wielka Brytania uspokajały rząd Polski, że zagrożenie da się wynegocjować pokojowo z Hitlerem i nie nastąpi wojna. Naciski te spowodowały odłożenie mobilizacji, która w drugim terminie nastąpiła dopiero w przededniu wybuchu wojny, co spowodowało poważne zakłócenia w wykonaniu tego planu.

Specjalne zarządzenia mobilizacyjne, tzw. MOB objęły również jednostki administracji lasów państwowych. Przed wybuchem wojny leśnicy pracujący w kontrwywiadzie w znacznym stopniu przyczynili się do likwidacji tzw. „V Kolumny Niemieckiej”, która miała na celu działalność wywiadowczą, sabotaż, dywersję i paraliżowanie przemieszczania się wojsk polskich.

Na wypadek wojny leśnicy z PWL mieli przydziały w zależności od wykształcenia i wykształcenia wojskowego do batalionów Obrony Narodowej poszczególnych pułków Straży Granicznej i Korpusu Ochrony Pogranicza.

W dniu 1 września 1939 roku leśnicy natychmiast włączyli się do walki na wszystkich frontach, m.in. na terenie Puszczy Augustowskiej i Białowieskiej zostali wcieleni do 4 i 5 kompanii Batalionu KOP „Sejny”. Walczyli pod dowództwem ppłk Michała Osmala przeciwko Niemcom od 1 września 1939 roku, jak i Sowiecom od 17 września m.in. pod Sopoćkiniami, Kaletami, Wizajnami i Sejnami. Niestety, wszyscy polegli w walce lub zostali ranni – bezlitośnie dobijali ich Sowieci...

Wielu leśników wykładowców i absolwentów PWL było w późniejszym okresie doskonałymi dowódcami oddziałów partyzanckich, m.in. Mieczysław Tarchalski i Florian Budniak oraz asami wywiadu m.in. Marian Sosnowski i Stefan Bock. Szacuje się, że na wschodnich frontach II wojny światowej brało udział około 10 tysięcy leśników. Niestety, straty były kolosalne i wynosiły około 50%, m.in. w Katyniu zamordowano około 800 leśników (oficerów WP).

* * *

Materiały źródłowe

Opierałem swoje opracowania na temat PWL na relacjach częściowo opisanych oraz szczegółowo relacjonowanych mi wiele lat temu przez przedwojennych oficerów Wojska Polskiego, a zarazem inżynierów leśników w osobach: prof. dr inż. Floriana Budniaka [A], mgr inż. Mieczysława Tarchalskiego [B], mgr inż. Aleksandra Zielińskiego i innych, którzy byli organizatorami bądź szefami wykształcenia wojskowego leśników w wytypowanych centralnych ośrodkach (na kursach cztero- i sześciotygodniowych w Kłobucku-Zagórze koło Częstochowy i w Margoninie koło Poznania).

Ponadto poszukiwałem tych materiałów (dokumentów) w Bibliotece Instytutu Badawczego Leśnictwa, Centralnej Bibliotece Wojskowej, w Centralnym Archiwum Wojskowym i Bibliotece Narodowej w Warszawie – z bardzo słabymi rezultatami. Po prostu brak jest materiałów archiwalnych z tego okresu. Większość zaginęła w czasie wojny.

Ponadto przeprowadziłem rozmowy w Sztapie Generalnym Wojska Polskiego (z gen. dyw. Franciszkiem Puchałą) na temat powołania w okresie międzywojennym paramilitarnych organizacji, w tym PWL i włączenia tej formacji do celów strategicznych wobec zagrożenia wybuchem wojny. W rezultacie na podstawie zebranych relacji i własnego archiwum oraz wyboru niektórych artykułów wydrukowanych w okresie przedwojennym w czasopiśmie „Echa Leśne”. Tygodnik „Echa Leśne” wydawany przed

wojną (1933-1939) był czasopismem Naczelnej Dyrekcji Lasów Państwowych i obejmowały zagadnienia nie tylko dotyczące gospodarki leśnej ale i spraw związanych z ogólną sytuacją gospodarczą, polityczną i wojskową w kraju i na świecie. „Echa Leśne” były bowiem organem Związku Leśników RP, organizacji Rodzina Leśnika i Przypodobienia Wojskowego Leśników (zgodnie z napisem na winiecie czasopisma).

Artykuły te dotyczące pośrednio lub bezpośrednio spraw wojskowych a szczególnie działania PWL - dają wyraźny obraz działalności tej paramilitarnej organizacji wzbogacony licznymi zdjęciami z ćwiczeń terenowych PWL.

Ponadto korzystałem z następujących publikacji: *Historia Okręgowej Dyrekcji Lasów Państwowych w Katowicach*, praca zbiorowa, 1998; *Chłopcy z lasu*, praca zbiorowa, t. I-V, 1991-2000.

KOMITET ORGANIZACYJNY
PRZYPODOBIENIA WOJSKOWEGO LEŚNIKÓW
WARSZAWA, UL. SENATORSKA 29

DO

OGÓŁU LEŚNIKÓW

Nowoczesne pojęcie gotowości obronnej Państwa wymaga odpowiedniego uświadomienia i przygotowania całego narodu.

Gotowość tę zapewnić Państwu może tylko wydobycie wszystkich żywych sił narodu, ujęcie tych sił w karby jednolitej, świadomej swych zadań woli oraz nadanie im sprawności i skuteczności w działaniu.

Celowi temu służy idea przypodobienia wojskowego, realizowana w ramach specjalnych organizacji, obejmujących poszczególne odłamy społeczeństwa, związane wspólnością zawodu.

W pracy tej, katalizującej coraz szersze kręgi, nie może zbraknąć polskich leśników.

Z takich oto założeń powstał Komitet Organizacyjny Przypodobienia Wojskowego Leśników, złożony z przedstawicieli państwowego i prywatnego leśnictwa.

Komitet ten opracował przy współdziałaniu fachowych czynników wojskowych statut projektowanej organizacji i przedstawił go władzom do zatwierdzenia.

W czasie najbliższym zostaną utworzone w poszczególnych częściach Państwa Okręgowe Komitety Organizacyjne, których zadaniem będzie zorganizowanie miejscowych Kół Przypodobienia Wojskowego Leśników.

Czynności wymienionych Komitetów Organizacyjnych trwać będą do chwili wyboru władz organizacji w trybie statutowo przewidzianym.

Podając o tem do wiadomości Ogółu Leśników, Komitet Organizacyjny wyraża głębokie przeświadczenie, że uczestnictwo w Przypodobieniu Wojskowym, każdy z leśników poczyta sobie za konieczne dopełnienie ciążącego na nas wszystkich obowiązku wobec Narodu i Państwa.

Komitet Organizacyjny
Przypodobienia Wojskowego Leśników

PREZES:

(—) A. Lorat

Warszawa, w kwietniu 1933 r.

Odezwa „Do ogółu leśników” w sprawie PWL (1933 r.)

Fragmety statutu (Warszawa – 1933 r.)

Statut Organizacji Przynsposobienia Wojskowego Leśników (fragment)

§ 1

Organizacja pod nazwą Przynsposobienie Wojskowe Leśników. Siedzibą Zarządu Głównego jest miasto Warszawa, terenem działania Rzeczpospolita Polska z zadaniem obowiązuujących przepisów o stowarzyszeniach.

§ 3

Charakter Organizacji

Organizacja jest bezpartyjnym zrzeszeniem osób pracujących w dziedzinie leśnictwa. Członkowie mogą należeć również do innych organizacyj, o ile cel i charakter tych organizacyj nie stoją w sprzeczności z zadaniami „Przynsposobienia Wojskowego Leśników”.

§ 4

Cel organizacji

Zadaniem Organizacji jest skupienie na terenie całej Rzeczypospolitej Polskiej osób, wymienionych w § 3 w celu:

- a) współdziałania z władzami państwowymi w kierunku pomnożenia sił obronnych Państwa przez wzięcie czynnego udziału w pracach przynsposobienia wojskowego;
- b) urabiania karności, dzielności moralnej i fizycznej oraz uprawiania wszelkiego rodzaju sportów i krzewienia zamiłowania do ćwiczeń fizycznych;
- c) kształcenia swych członków pod względem wojskowym, fachowości w zakresie obrony państwa;
- d) popierania wszelkich usiłowań zdążających do postawienia służby leśnej na najwyższym poziomie sprawności pod względem obrony Państwa;
- e) organizowania wzajemnej pomocy moralnej i materialnej wśród członków.

§ 10

Podział Organizacji i jej władze.

Organizacja dzieli się na Okręgi i Koła. Władzami Organizacji są:

- a) dla Koła: Walne Zebranie Członków i Zarząd Koła;
- b) dla Okręgu: Okręgowy Zjazd Delegatów, Zarząd Okręgowy, Komisja Rewizyjna Okręgowa i Sąd Honorowy Okręgowy;
- c) dla całej Organizacji: Walny Zjazd Delegatów, Zarząd Główny, Komisja Rewizyjna Główna i Sąd Honorowy.

§ 42

Posiedzenia Zarządu Głównego odbywają się przynajmniej raz na miesiąc.

Zebranie jest prawomocne przy obecności przynajmniej połowy członków, w tej liczbie prezesa względnie wiceprezesa.

Zarząd Główny odbywa poza tem raz na kwartał posiedzenia plenarne, mające charakter odpraw informacyjnych, łącznie z prezesami Zarządów Okręgowych.

W posiedzeniach i pracach Zarządu Głównego oraz Walnego Zjazdu Delegatów biorą udział:

Delegaci Władz Wojskowych, Delegat Ministerstwa Rolnictwa i Delegat Naczelnej Dyrekcji Lasów Państwowych.

Sądy Honorowe

§ 51

Sądy Honorowe Okręgowe przy Zarządach Okręgowych składają się z 3-ch członków i 2-ch zastępców wybieranych przez Okręgowe Zjazdy Delegatów.

Sąd Honorowy Główny przy Zarządzie Głównym składa się z 3-ch członków i 2-ch zastępców, wybieranych przez Walny Zjazd Delegatów.

§ 52

Sądy Honorowe rozpatrują sprawy, wynikłe na tle działalności w Organizacji pomiędzy członkami albo pomiędzy władzami Organizacji a członkami. Ponadto rozpatrują one z inicjatywy własnej, władz Organizacji lub zainteresowanych członków zarzuty natury etycznej, stawiane członkom Organizacji.

Sądy Honorowe wkraczają z urzędu w wypadkach, gdy członek Organizacji został skazany sądowo-karnie na karę pozbawienia wolności lub dyscyplinarnie na karę zwolnienia ze służby ze zmniejszonym zaopatrzeniem emerytalnym lub wydalenia ze służby.

§ 55

Celem przeprowadzenia prac, związanych z powołaniem do życia Organizacji „Przysposobienie Wojskowe Leśników” tworzy się Komitet Organizacyjny, w skład którego wchodzi:

Babiński Witold,
Chmielewski Gustaw,
Hausbrandt Jan,
Klimkiewicz Aleksander,
Kloska Jan,
Krzyszkowski Stanisław,
Loret Adam,
Ludwikiewicz Aleksander,
Muller Stanisław Leopold,
Nagabczyński Marian,
Romanowicz Franciszek,
Rosiński Józef,
Rutkowski Leon,
Szkiałdź Franciszek,
Schwarz Adam.

§ 56

Nadzór nad całokształtem działania organizacji wykonuje Minister Rolnictwa i Reform Rolnych. Kierownictwo i nadzór w zakresie prac PW sprawuje Ministerstwo Spraw Wojskowych.

Warszawa, dn. 6 kwietnia 1933 roku

W zmieniającej się sytuacji kraju – i dostosowania PWL do nowych wymogów obronnych niektóre paragrafy uległy zmianie, m.in. w zakresie nadania PWL praw Policji Państwowej (dopisek – Z.Z.).

Nasze cele i zadania („Echa Leśne” 1939, Nr 25)

Otwierając walny zjazd Delegatów PWL, Dyrektor Naczelny LP p. Adam Loret, Prezes Zarządu głównego PWL, wygłosił przemówienie, które w całości przytaczamy:

Witając Panów jako przedstawicieli Przystosowania Wojskowego Leśników przybyłych na Pierwszy Zjazd Walny pragnę podkreślić jego znaczenie wynikające nie tylko z celów i zadań jakie organizacja nasza ma do spełnienia, ale również i z chwili dziejowej w której Zjazd ten się odbywa.

Określone w Statucie cele i zadania nakładają na nas trojaki obowiązki: w stosunku do nas samych, w stosunku do innych członków organizacji, wreszcie w stosunku do ogółu społeczności, w której żyjemy i Państwa.

Pierwszy z tych obowiązków żąda od nas wykształcenia w sobie karność oraz wyrobienia dzielności fizycznej i moralnej, drugi – rozwijania i pogłębiania wśród członków organizacji poczucia koleżeństwa i spójności przez organizowanie pomocy wzajemnej; trzeci wreszcie żąda kształcenia i wyrabiania w sobie instynktów zbiorowych, które by zbliżały nas z życiem reszty społeczeństwa, pozwalały nam dokonywania przez Państwo pracę nad utrwaleniem potęgi Rzeczypospolitej rozumieć i czynnie z nią współpracować przede wszystkim w zakresie pomnożenia sił obronnych Państwa.

Cel wymieniony ostatnio jest właściwie celem głównym naszej organizacji.

Minął czas kiedy sprawami obrony zajmowała się w każdym kraju tylko pewna, stosunkowo nieznaczna część jego ludności; dziś - każdy bez wyjątku powołany jest do uczestnictwa w pracy nad przygotowaniem należytej obronności Państwa i, aby to osiągnąć, każdy musi dać w tym kierunku swój najlepszy, maksymalny wysiłek.

Słowa które mówię są proste, niewątpliwie wielokroć już przez Panów słyszane, dobrze rozumiane. Ale od zrozumienia do czynu droga jest jeszcze daleka. To co rozum wskazuje musimy wchłonąć w siebie jak powietrze, aby wypełniło całą naszą istotę, musimy przeprowadzić przez serce warem żywo tętniącej gorącej krwi, a wówczas dopiero będziemy zdolni do aktu woli skutecznego działania.

Charakter pracy zawodowej leśnika oraz trudności wynikające z geograficznego rozłożenia ośrodków z działalności organizacji, czynią udział nasz w pracy nad pomnożeniem sił obronnych Państwa rozleglejszym i trudniejszym niż jakiegokolwiek organizacji pokrewnej i dlatego też, praca organizacyjna i wychowawcza PWL powinna mieć rozleglejszy zakres i intensywniejsze tempo niż w innych organizacjach PW.

Praca ta musi liczyć się zawczasu z wielką różnorodnością zadań jakie członkom PWL będą postawione poza zadaniami czysto wojskowymi; należeć do nich będą przede wszystkim obrona przeciwlotnicza obiektów leśnych i przemysłowych oraz zaspakajanie zwiększonego zapotrzebowania kraju na drewno i materiały drzewne. Zwłaszcza to ostatnie zadanie członkowie PWL spełniać będą nie jako organizacja, ale jako urzędnicy czy robotnicy wykonujący swą pracę w warunkach nieefektywnej – żmudnej codzienności.

Dzisiaj, gdy jedynie pełnemu opanowaniu pogotowia zawdzięcza Państwo poszanowanie swych spraw i granic, świadomość tych naszych obowiązków nie może słabnąć ani na chwilę.

W wysiłku zbrojnym, jaki może podjąć będziemy musieli, przestają istnieć granice między frontem a tyłami, a od sprawnego działania wszystkich choćby najniepozorniejszych komórek pracy i produkcji zwycięstwo zależy w tej mierze, co od brawury szturmującego plutonu.

Oczekuje, że członkowie PWL będą tą wzorową kadrą wnoszącą do zwykłych, codziennych zajęć pełne zrozumienie, wysiłek i dyscyplinę.

Tak pojęte i wypełnione zadania organizacji będą należytym wypełnieniem obowiązków i właściwym udziałem leśnictwa w wysiłku zbrojnym Narodu.

Proszę Panów Delegatów, jako tych żywych pośredników w przenoszeniu woli kierownictwa wzdłuż szczebli hierarchii kół i okręgów, byście tą konieczność maksymalnego wysiłku wychowawczego i organizacyjnego roznieśli po kraju.

Chcę byście byli naprawdę gotowi, by każdy bez wyjątku członek Przysposobienia Wojskowego Leśników był żołnierzem-obywatelem, człowiekiem świadomym, ofiarnym, pełnym inicjatywy i wytrwałym w swej pracy.

Bo zwycięstwo będzie udziałem tych co wytrwają bodaj minutę jedną dłużej i nie-ustępliwiej od przeciwników.

Kończąc pozwalam sobie wznieść okrzyk:

Najjaśniejsza Rzeczpospolita, Pan Prezydent Ignacy Mościcki, Pan Marszałek Śmigły Rydz – niech żyją!

Otwieram Walny Zjazd Delegatów Przysposobienia Wojskowego Leśników i życzę Panom owocnej pracy.

Odznaka PWL

Ostatni Walny Zjazd Delegatów PWL 16, 17 czerwca 1939 r. (wnioski i zmiany w statucie PWL)

Ostatni Walny Zjazd Delegatów PWL odbył się w Warszawie w dniach 16-17 czerwca 1939 r. z udziałem przedstawicieli Ministerstwa Spraw Wojskowych Sztabu Głównego (Generalnego), Ministerstwa Rolnictwa i Reform Rolnych, Dyrekcji Naczelnej Lasów Państwowych, Państwowego Urzędu Wychowania Fizycznego i Przystosowania Wojskowego.

Uczestnicy Zjazdu podkreślili znaczące działanie PWL w przygotowaniu leśników do działań obronnych wspólnie z jednostkami wojskowymi Obrony Narodowej, Policji Państwowej, Straży Granicznej i Korpusu Ochrony Pogranicza.

Również wniesiono wnioski i poprawki do statutu PWL. A oto niektóre z nich:

1) PWL zgłasza gotowość współpracy z miarodajnymi czynnikami państwowymi w ochronie lasów, potrzebnych do obrony Państwa, wyraża pogląd, że gospodarka w tych lasach winna być podporządkowana wyższemu celom obronności Państwa, oraz by administracja tymi lasami była prowadzona przez odpowiedni i należycie przygotowany personel leśny.

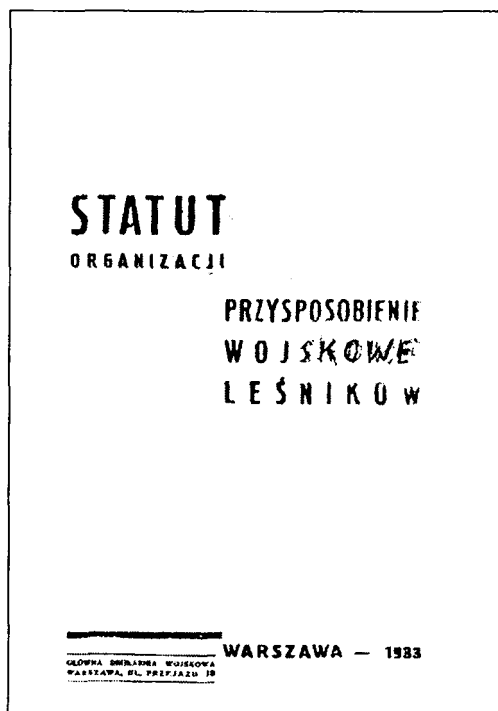
2) Walny Zjazd Delegatów wzywa Zarząd Główny do poczynienia kroków u właściwych Władz Państwowych celem przyznania członkom PWL powołanym do współpracy z władzami państwowymi takich samych uprawnień, jakie przysługują Policji Państwowej. W związku z czym zachodzi konieczna potrzeba wydania przepisów o jednolitym umundurowaniu i uzbrojeniu członków PWL.

3) Walny Zjazd Delegatów doceniając ważność motoryzacji kraju wzywa Zarząd Główny do poczynienia kroków w celu udostępnienia personelowi leśnemu nabywania pojazdów mechanicznych i przeszkolenia tegoż personelu w dziedzinie motoryzacji.

Walny Zjazd Delegatów PWL uchwała wprowadzenie zmian do statutu PWL m.in.:

§ 10 – Podział Organizacji i jej Władze: Organizacja dzieli się na Koła i Okręgi. Podział terytorialny na Okręgi jest dostosowany do odpowiedniego podziału administracyjnego lasów państwowych. Ponadto w miarę potrzeby Zarząd Okręgu dla Kół grupujących się w pobliżu, dla celów wyszkoleniowych z ramienia Zarz. Okr. Wyznacza Komendanta Rejonu. Sprawy administracyjne i finansowe Komendanta Rejonu reguluje Zarz. Okr.

Na II Walnym Zjeździe Delegatów PWL – wybrano zarząd – prezesem Zarządu Głównego Przystosowania Wojskowego Leśników ponownie wybrany został Naczelny Dyrektor Lasów Państwowych – Adam Loret a Komendantem Głównym PWL – pułkownik Balsewicz. Powołano również prezesów Okręgów PWL i komendantów wojskowych PWL w tych okręgach.

O D E Z W A

Dziś całe społeczeństwo łączy się we wspólnej akcji wzmocnienia siły obronnej Państwa.

Zarządy Główne Rodziny Leśnika, Związku Leśników, Przysposobienia Wojskowego Leśników zwracają się do wszystkich leśników i ich rodzin z gorącym apelem o wzięcie udziału w subskrypcji pożyczki Obrony Przeciwlotniczej!

Jednolita postawa społeczeństwa leśnego wobec najżywoźniejszych potrzeb narodu musi być zadokumentowana!

Inż. Adam Lorek Wiceminister Rolnictwa i Reform Rolnych,
Naczelny Dyrektor Lasów Państwowych, zamordowany przez
NKWD w 1939 r.

Rtm mgr inż. Józef Pomarański
(zamordowany w Oświęcimiu)

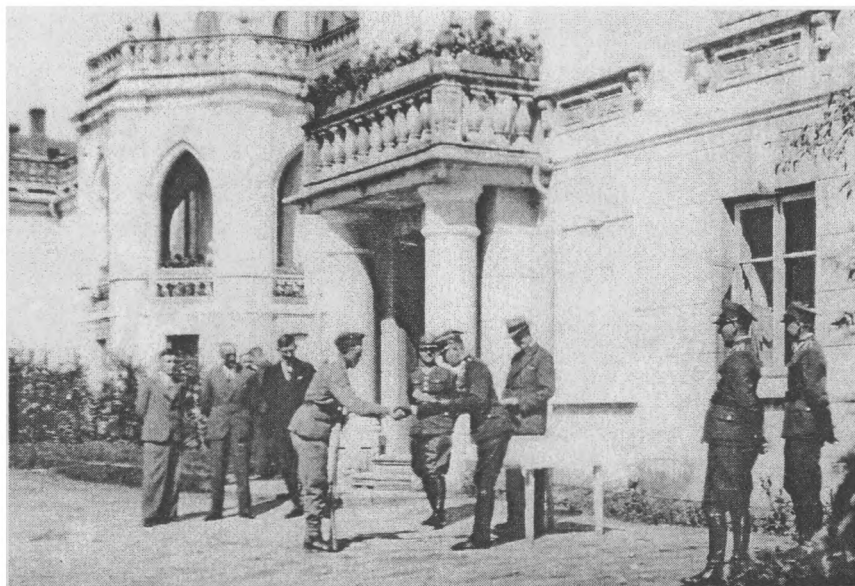
Mjr mgr inż. Mieczysław Tarchalski

Mjr prof. dr. Florian Budniak

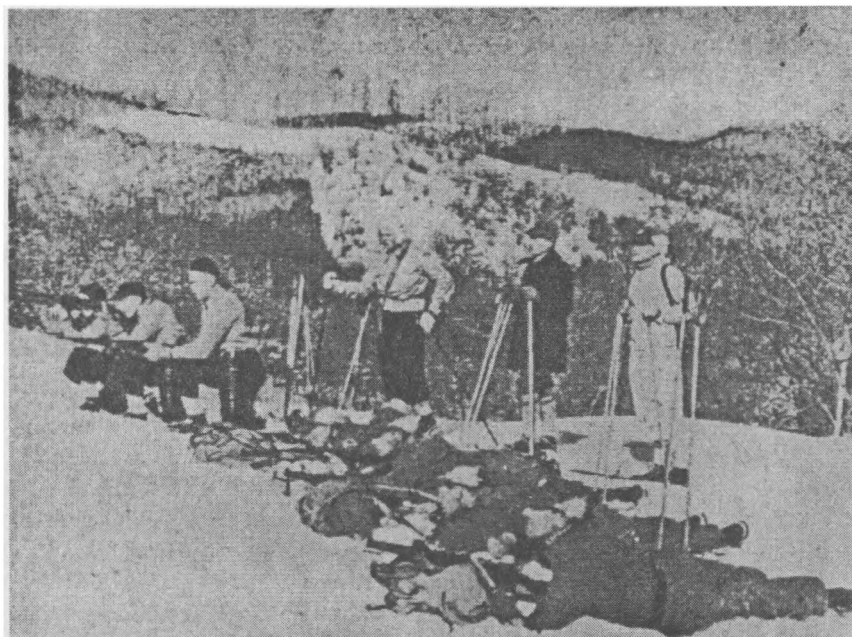
Mjr mgr inż. Aleksander Zieliński

Zagórze - Kłobucko. Zakończenie kursu PWL – czerwiec 1939 r. Naczelny Dyrektor Lasów Państwowych Adam Loret (w kapeluszu przy stoliku). Kpt. inż. Aleksander Zieliński wręcza żołnierzowi PWL dyplom ukończenia kursów. W głębi płk. Kurek z dowództwa 7 dyw. piechoty w Częstochowie, po lewej i prawej stronie wykładowcy PWL

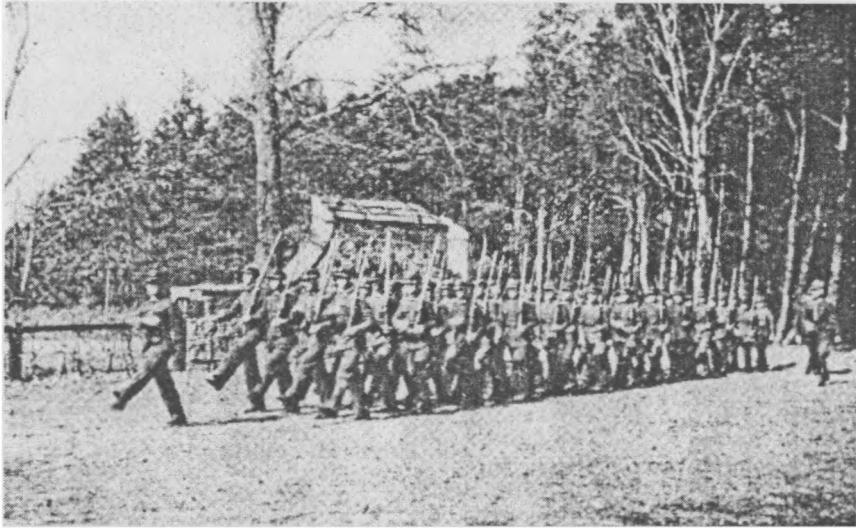
Marsz zimowy „Huculskim szlakiem II Brygady Legionów” – patrole PWL

Patrole PWL na strzelnicy

PWL Lipno - Rypin defiluje

Pluton Kola PWL w Margoninie w marszu

Oddział partyzancki AK pod dowództwem leśników w lasach Jury Krakowsko-Częstochowskiej

Komandosi polscy (leśnicy) i brytyjscy przed inwazją Aliantów na teren Francji 1944 r.

Patrol z 1 batalionu 27 pp AK, składający się z leśników, na koncentracji pod Przysuchą 1944 r.

Dowódca oddziału partyzanckiego kpt. inż. leśnik Florian Budniak (w środku) z ochroną sztabu 74 pułku AK. Lasy koło Radomska - 1944 r.

Leśnicy – partyzanci AK w lasach koło Włoszczowej 1944 r.